

VAI TRÒ GIÁO DỤC THẾ GIỚI QUAN DUY VẬT BIỆN CHỨNG ĐỐI VỚI SINH VIÊN VIỆT NAM HIỆN NAY

✍ PHẠM BÁ THỊNH - NGUYỄN THỊ DUYÊN*

Ngày nhận: 04/5/2021

Ngày phản biện: 15/6/2021

Ngày duyệt đăng: 01/7/2021

Tóm tắt: Bài viết tập trung làm rõ sự cần thiết phải trang bị thế giới quan duy vật biện chứng cho sinh viên Việt Nam; bản chất, nội hàm của thế giới quan duy vật biện chứng và vai trò của việc giáo dục thế giới quan duy vật biện chứng cho sinh viên Việt Nam hiện nay.

Từ khóa: giáo dục thế giới quan duy vật biện chứng; sinh viên Việt Nam; giáo dục lý luận.

THE ROLE OF EDUCATION IN THE WORLDVIEW OF DIALECTICAL MATERIALISM FOR VIETNAMESE STUDENTS TODAY

Abstract: Focusing on clarifying the necessary to equip Vietnamese students with dialectical materialistic worldview; specific characteristics, connotation of dialectical materialistic worldview and the role of education of dialectical materialist worldview for students.

Keyword: Education worldview of dialectical materialism; Vietnamese students; theory education.

1. Đặt vấn đề

Sinh viên là đội ngũ trí thức trong tương lai, lực lượng trẻ có học thức, những người nhạy cảm với cái mới, năng động, sáng tạo, chủ nhân tương lai của đất nước. Trong những giai đoạn cách mạng Việt Nam, hơn lúc nào hết sinh viên phải được giáo dục và rèn luyện để trở thành những con người có lý tưởng, bản lĩnh, phẩm chất chính trị, đạo đức lối sống tiến bộ, có lòng yêu nước, yêu chủ nghĩa xã hội. Để hội tụ được đầy đủ những phẩm chất trên, đòi hỏi sinh viên phải được trang bị một cách đầy đủ, toàn diện thế giới quan duy vật biện chứng (TGQ DVBC). Muốn vậy, cần phải thông qua quá trình giáo dục TGQ DVBC, một trong những công việc quan trọng nhất của công tác giáo dục lý luận trong các trường đại học, cao đẳng ở nước ta.

2. Thế giới quan theo quan điểm của Chủ nghĩa duy vật biện chứng

Sự hình thành và bản chất của TGQ DVBC, đó là thống nhất giữa chủ nghĩa duy vật và phép biện chứng duy vật; chủ nghĩa duy vật của C.Mác xây dựng là chủ nghĩa duy vật triệt để cả trong tự nhiên

và xã hội; nội dung của TGQ DVBC, bao gồm việc giải quyết vấn đề về mối quan hệ giữa con người với tự nhiên và xã hội. TGQ DVBC là thế giới quan của giai cấp công nhân, giai cấp tiến bộ và cách mạng trong thời đại ngày nay; TGQ DVBC vừa có tính cách mạng, vừa có tính khoa học. Bởi lẽ, sự ra đời của TGQ DVBC được xây dựng trên những tiền đề kinh tế - xã hội và tư tưởng văn hóa tiên tiến của nhân loại, mà trực tiếp nhất là dựa trên sự phản ánh khái quát đúng đắn, đầy đủ và sâu sắc những tư liệu do khoa học và thực tiễn mang lại; phản ánh đúng đắn hiện thực khách quan và những lợi ích căn bản của giai cấp công nhân và nhân dân lao động, đem đến một cách nhìn hoàn toàn mới mẻ về con người, khẳng định con người là chủ thể sáng tạo ra lịch sử. Đặc biệt, khẳng định khả năng tự ý thức về vai trò và vị trí của con người trong hiện thực, về khả năng cải tạo tự nhiên và xã hội của con người. Do đó, TGQ DVBC chính là vũ khí tinh thần sắc bén của giai cấp công nhân và nhân dân lao động trong cuộc cách

* Trưởng Chính trị tỉnh Thanh Hóa

mạng xây dựng chủ nghĩa xã hội và trong sự nghiệp xây dựng chế độ xã hội cộng sản văn minh, tiến bộ hơn chế độ xã hội tư bản chủ nghĩa.

Từ những phân tích trên, tựu chung: Thế giới quan duy vật biện chứng là một hệ thống quan điểm hoàn chỉnh về thế giới trên cơ sở những tri thức về tự nhiên, xã hội và tư duy, cùng những định hướng giá trị của con người trong quan hệ với hiện thực dựa trên việc giải quyết một cách duy vật biện chứng vấn đề cơ bản của triết học.

3. Vai trò giáo dục thế giới quan duy vật biện chứng đối với sinh viên Việt Nam hiện nay

Thứ nhất, giáo dục TGQ DVBC góp phần xây dựng lý tưởng sống cao đẹp cho sinh viên

Lý tưởng sống cao đẹp của sinh viên hiện nay là độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, học tập, rèn luyện vì ngày mai lập thân, lập nghiệp, vì tương lai của bản thân và tiền đồ của đất nước. Mỗi sinh viên phải biết phấn đấu xây dựng nước ta trở thành một nước Việt Nam dân giàu, nước mạnh, dân chủ, xã hội công bằng, văn minh. Sinh viên Việt Nam là những người có tuổi đời còn trẻ, có nhiều hoài bão ước mơ, dám nghĩ, dám làm, sẵn sàng vượt qua mọi khó khăn thử thách, cống hiến sức lực và trí tuệ của mình cho mục tiêu cao cả của dân tộc. Nhưng ở họ lại có những hạn chế, tuổi đời ít, kinh nghiệm cuộc sống chưa nhiều, lại thiếu từng trải, vì vậy trong cuộc sống đôi lúc còn bồng bột, chưa thực sự chín chắn trong suy nghĩ và hành động. Do đó, cần phải giáo dục hướng dẫn sinh viên hình thành lý tưởng cao đẹp, biến lý tưởng thành hành động cách mạng, cụ thể hóa lý tưởng của mình trong cuộc sống lao động, học tập và sinh hoạt, đó là những giá trị chỉ đạo, điều khiển hoạt động, hành vi hằng ngày của mỗi sinh viên, không hình thành tự phát trong mỗi sinh viên mà phải thông qua giáo dục mới có và được xây dựng trên cơ sở TGQ DVBC, ở đó có sự thống nhất giữa khoa học và niềm tin, giữa lý trí và tình cảm.

Thứ hai, giáo dục TGQ DVBC góp phần xây dựng phẩm chất đạo đức và lối sống lành mạnh

Giáo dục đạo đức cho sinh viên hiện nay có ý nghĩa vô cùng quan trọng trong công tác giáo dục, đào tạo ở các trường đại học, cao đẳng, đây là cơ sở nền tảng hình thành con người mới vừa "hồng" vừa "chuyên" gánh vác được trọng trách mà Đảng, Nhà nước và Nhân dân giao phó, lực lượng quan trọng trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Bên cạnh đó, một thực tế đang diễn ra trong một bộ phận sinh viên, như nhận định của TS. Hoàng Trang - Trường Đại học kinh tế TP. Hồ Chí Minh đó là: "Những tiêu cực do cơ chế thị trường nảy sinh, đang lan vào các trường đại học, cao đẳng do ảnh hưởng không tốt đến các hoạt động của nhà trường, làm giảm sút chất lượng học tập và đạo đức, lối sống trong một bộ phận sinh viên... nguy hại hơn nữa là sự xói mòn, xuống cấp đạo đức, phẩm chất của một bộ phận sinh viên" [6]. Trước thực trạng buồn rầu, thậm chí suy thoái về đạo đức, lối sống của sinh viên hiện nay, việc xây dựng phẩm chất đạo đức, lối sống lành mạnh cho sinh viên, vừa có đức, vừa có tài, trong đó đức là gốc, để đáp ứng yêu cầu của thực tiễn xây dựng đất nước là một trong những vấn đề cấp bách đảm bảo cho sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội. Nhưng vấn đề là làm thế nào để xây dựng phẩm chất đạo đức và lối sống lành mạnh cho sinh viên trong điều kiện hết sức khó khăn, có sự tác động khách quan của cơ chế thị trường và thế lực thù địch thực hiện âm mưu "diễn biến hòa bình" và muốn xóa bỏ chế độ xã hội chủ nghĩa ở nước ta; nhiều năm qua, chúng đã tìm mọi cách gieo rắc trong sinh viên lối sống thực dụng, ích kỷ, chủ nghĩa cá nhân... Việc xây dựng phẩm chất đạo đức, lối sống lành mạnh sẽ không chỉ là tuyên truyền sống có tình, có nghĩa, có hoài bão, có khát vọng, vì lợi ích chung... mà vấn đề cốt lõi, phải trang bị cho sinh viên TGQ DVBC một cách toàn diện và vững chắc. Bởi vì, khi được giáo dục TGQ DVBC sẽ hình thành ở sinh viên nhân sinh quan cộng sản chủ nghĩa về cuộc đời, ý nghĩa, mục đích của con người phải đấu tranh để xây dựng xã hội không còn áp bức, bóc lột, có một cuộc sống đầy đủ về vật chất, có đời sống văn hóa tinh thần phong phú. Từ đó, sinh viên thấy được giá trị, ý nghĩa và mục đích cuộc sống của con người. Do vậy, tình cảm, ý chí và đạo đức cách mạng trong bản thân sinh viên được nâng lên, đó là "bức tường thép" để ngăn chặn lối sống buông thả, không lành mạnh trong một bộ phận sinh viên hiện nay và nêu cao tinh thần đấu tranh bảo vệ chân lý, bảo vệ cái đúng, cái tốt, lên án hành vi ác, xấu, tiêu cực, có thái độ kiên quyết, dứt khoát đấu tranh không khoan nhượng, ngăn chặn, đẩy lùi mọi cái tiêu cực, sa đọa, suy thoái về đạo đức, lối sống trong nhà trường cũng như

ngoài xã hội. Mặt khác, khi được giáo dục TGQ DVBC sinh viên sẽ biết sống đoàn kết, đoàn kết giữa cá nhân và tập thể, biết hòa chung vào sự phát triển của tập thể từ lớp, khoa, trường đến toàn xã hội. Giúp sinh viên biết giải quyết đúng đắn mối quan hệ giữa cá nhân, tập thể và xã hội, biết đặt lợi ích tập thể lên trên lợi ích cá nhân, biết hy sinh cái riêng để phục vụ cho cái chung, biết yêu lao động, thường xuyên lao động, học tập một cách nghiêm túc, đem lại chất lượng và hiệu quả cao, từ đó có khả năng vươn lên làm chủ khoa học, công nghệ tiên tiến để xứng đáng với vị trí và vai trò của sinh viên Việt Nam trong sự nghiệp cách mạng xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Thứ ba, giáo dục TGQ DVBC góp phần rèn luyện phương pháp tư duy khoa học nhằm khắc phục thế giới quan duy tâm, phương pháp tư duy siêu hình

Giáo dục TGQ DVBC có vai trò to lớn trong việc hình thành và phát triển tư duy lý luận cho sinh viên. Hiện nay sinh viên Việt Nam nói riêng và thế hệ trẻ nói chung đang đứng trước một thực tế có sự dao động về thế giới quan. Thế giới quan duy tâm và phương pháp tư duy siêu hình đang hiện hữu trong cuộc sống hằng ngày của họ. TGQ DVBC đang được giáo dục cho sinh viên thông qua hệ thống nội dung, chương trình giáo dục, nhưng thực tiễn của đất nước có sự thay đổi lớn, đặc biệt trong lĩnh vực kinh tế - xã hội, hơn nữa thế giới đang có sự biến động to lớn, chủ nghĩa xã hội lâm vào thoái trào, chủ nghĩa tư bản đang còn thể hiện sức sống của mình về tiềm lực kinh tế và quân sự; các nhà nước tư bản có những điều chỉnh mới về quan hệ sản xuất... Thực tiễn đó đang đặt ra cho sinh viên sự lựa chọn định hướng. Do đó, giáo dục TGQ DVBC nhằm nâng cao năng lực tư duy lý luận khoa học, giúp sinh viên có khả năng giải thích những vấn đề đang diễn ra trong cuộc sống một cách khách quan và khoa học. Hiểu được tính khoa học và cách mạng của lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, chủ trương, đường lối, chính sách, pháp luật của Đảng và Nhà nước ta là đúng đắn, họ sẽ có khả năng khắc phục được những sai lầm trong nhận thức, chống lại những tư tưởng phản khoa học và cách mạng, chống lại thế giới quan duy tâm, phương pháp tư duy siêu hình.

Như vậy, giáo dục TGQ DVBC cho sinh viên giúp hình thành thế giới quan, phương pháp luận khoa

học và nhân sinh quan tích cực, tránh vấp vấp, sai lầm trong cả suy nghĩ và hành động. V.I.Lênin đã chỉ rõ: "Không có một cơ sở triết học vững vàng, thì tuyệt nhiên không có khoa học tự nhiên nào hay chủ nghĩa duy vật nào, có thể tiến hành đấu tranh chống được sự lấn bước của những tư tưởng tư sản và sự phục hồi thế giới quan tư sản. Muốn tiến hành được cuộc đấu tranh ấy và đưa nó đến thành công hoàn toàn, nhà khoa học tự nhiên phải là một nhà duy vật hiện đại... phải là một nhà duy vật biện chứng [7].

Thứ tư, giáo dục TGQ DVBC giúp sinh viên nhận thức sâu sắc những vấn đề của thời đại

TGQ DVBC mà hạt nhân lý luận là triết học duy vật biện chứng, cùng với các khoa học khác đã luận chứng về sự diệt vong tất yếu của chủ nghĩa tư bản và sự ra đời của một chế độ mới cộng sản chủ nghĩa, giai đoạn đầu là chủ nghĩa xã hội. Lý luận khoa học đó đã được thực tiễn chứng minh bằng sự thắng lợi của cách mạng xã hội chủ nghĩa và cách mạng dân tộc, dân chủ nhân dân đã nổ ra và thắng lợi ở khắp năm châu; chính hệ thống này đã góp phần to lớn cho việc giữ gìn hòa bình, thúc đẩy tiến bộ xã hội. Hiện nay chủ nghĩa xã hội đã sụp đổ ở Liên Xô và Đông Âu, hệ thống các nước xã hội chủ nghĩa trên thế giới bị tan rã, chủ nghĩa xã hội lâm vào thoái trào. Trong khi đó, chủ nghĩa tư bản hiện đại vẫn còn thể hiện sức sống, các nhà nước tư sản có những điều chỉnh trong quan hệ sản xuất. Do đó, xét những biểu hiện bên ngoài, chúng ta dễ lầm tưởng rằng chủ nghĩa tư bản là tiến bộ, tốt đẹp, chủ nghĩa xã hội đã chấm dứt sự tồn tại của mình và như vậy sinh viên rất có thể dao động, có thể mất niềm tin vào chủ nghĩa xã hội. Nhưng nếu được trang bị một cách toàn diện và khoa học về TGQ DVBC chúng ta sẽ có những nhận thức đúng đắn về tình hình chính trị - xã hội trên thế giới đang diễn ra hết sức phức tạp. TGQ DVBC sẽ giúp cho sinh viên hiểu được chủ nghĩa tư bản hiện đại ngày nay vẫn không phải là chế độ tiến bộ nhất trong lịch sử loài người, chủ nghĩa xã hội đã lâm vào khủng hoảng, đó là sự khủng hoảng của một mô hình vận dụng không đúng quy luật. Sự thoái trào của chủ nghĩa xã hội là sự khủng hoảng trong sự trưởng thành, theo quy luật vận động của xã hội, chủ nghĩa xã hội nhất định sẽ chiến thắng. Những thành công trong công cuộc đổi mới của Trung Quốc và Việt Nam là thực tiễn sinh động chứng minh cho xu hướng tất yếu của lịch sử. Đối với sự nghiệp

cách mạng của dân tộc ta, TGQ DVBC giúp cho sinh viên hiểu được độc lập dân tộc, gắn liền với chủ nghĩa xã hội là sự lựa chọn tất yếu của dân tộc ta, kiên định chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam cho hành động của Đảng và Nhân dân ta.

Thứ năm, giáo dục TGQ DVBC giúp sinh viên tìm ra phương pháp đúng đắn để cải tạo hiện thực

TGQ DVBC là sự thống nhất giữa chủ nghĩa duy vật và phép biện chứng duy vật. Vì vậy, ngoài việc tiếp thu bản thể luận, sinh viên được trang bị về phương pháp luận, những quan điểm, các nguyên tắc để nhận thức và cải tạo thế giới. Mặt khác, rèn luyện tư duy lý luận cho sinh viên gắn lý luận với thực tiễn, gắn tri thức khoa học đã học được trong nhà trường vào thực tiễn cuộc sống. Không phải ngẫu nhiên mà phong trào sinh viên tình nguyện với màu áo xanh thanh niên, sinh viên tình nguyện đã trở nên thân thương và rất quen thuộc với nhân dân cả nước, đa số sinh viên sau khi ra trường, sẵn sàng đi bất cứ nơi nào để cống hiến sức trẻ và trí tuệ của mình vì sự phát triển đất nước. Bởi lẽ, sinh viên đã được giáo dục, trang bị TGQ DVBC.

Tóm lại, giáo dục TGQ DVBC cho sinh viên Việt Nam hiện nay có một vai trò hết sức quan trọng trong hoạt động nhận thức và thực tiễn. Giáo dục TGQ DVBC để sinh viên được trang bị lập trường cách mạng vững chắc, nhận diện cuộc đấu tranh gay go phức tạp giữa hai con đường tư bản chủ nghĩa và xã hội chủ nghĩa ngày nay, nhận diện luận điệu xuyên tạc của bọn cơ hội, bọn phản động muốn bác bỏ lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin trong điều kiện thế giới có những diễn biến phức tạp. Từ đó, gây dựng niềm tin khoa học về sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng ta. Biện lý tưởng, niềm tin khoa học, cách mạng thành hành động cách mạng của sinh viên Việt Nam, góp phần hiện thực hóa mục tiêu “đến giữa thế kỷ XXI, nước ta trở thành nước phát triển, theo định hướng xã hội chủ nghĩa”[8]. □

Tài liệu tham khảo

1. Hoàng Chí Bảo (2000), *“Giáo dục đạo đức, nhân cách cho sinh viên đại học ở nước ta hiện nay - quan niệm, vấn đề và giải pháp”*, Tạp chí Lý luận sinh hoạt chính trị.
2. Vũ Thanh Bình (2003), *“Nâng cao chất lượng dạy - học các môn khoa học Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, chính trị trong các trường đại học, cao đẳng, trung học chuyên nghiệp và dạy nghề”*, Tạp chí Giáo dục.

3. Nguyễn Trọng Chuẩn (1988), *“Một số khía cạnh về vai trò của sinh học hiện đại đối với sự hình thành và củng cố thể giới quan khoa học”*, Tạp chí Triết học.
4. Lê Minh Cừ (2003), *“Một số ý kiến về công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho sinh viên hiện nay”*, Tạp chí Giáo dục.
5. Giáo trình Trung cấp lý luận Chính trị - Hành chính, môn những vấn đề cơ bản về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; Nxb lý luận chính trị; Hà Nội, 2017.
6. TS. Hoàng Trang - Trường Đại học kinh tế Thành phố Hồ Chí Minh *“Công tác tư tưởng và giảng dạy lý luận trong các trường đại học, cao đẳng hiện nay”* (2002), Nxb Thành phố Hồ Chí Minh.
7. V.I.Lênin (1977), *Toàn tập*, tập 45, tr 30, Nxb Tiến bộ, Mátxcơva.
8. Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng, Nxb Chính trị quốc gia - sự thật, Hà Nội 2021, tập 1, tr 112.

VĂN HÓA “THẦN TƯỢNG” ...

(Tiếp theo trang 71)

liệu phản ánh trong bài viết này không cho thấy tình trạng “thần tượng” đến mức độ cực đoan, mù quáng, mê muội.

Việc ngưỡng mộ “thần tượng” trong sinh viên là cần thiết vì ít nhiều họ có thể dựa vào đó để phát triển và càng ngày càng hoàn thiện bản thân mình, tất nhiên trong trường hợp sinh viên kiểm soát được cảm xúc và mức độ “thần tượng” của mình trong phạm vi có văn hóa. Thêm vào đó, cũng nhận thấy Đoàn thanh niên, Hội sinh viên cũng cần có những định hướng đối với văn hóa “thần tượng” trong sinh viên hiện nay bằng nhiều cách thức khác nhau, như tuyên truyền giáo dục, nêu những tấm gương tốt, điển hình tiêu biểu, giúp sinh viên lựa chọn những “thần tượng” tốt trong bối cảnh xã hội Việt Nam hiện nay. □

Tài liệu tham khảo

1. Mai Văn Hai (2009), *Xã hội học Văn hóa*, Nxb Đại học Quốc gia.
2. Cổng thông tin điện tử của Đại sứ quán Việt Nam tại Đại Hàn Dân Quốc.
3. Viện Ngôn ngữ học (tái bản năm 2010), *Từ điển tiếng Việt*, Nhà xuất bản từ điển Bách Khoa.
4. Nguyễn Đình Chiểu (tái bản năm 2002), *Truyện Lục Vân Tiên*, Nhà xuất bản Thanh Niên.
5. <https://thoibaonganhang.vn/ung-xu-the-nao-voi-than-tuong-102656.html>
6. <https://thanhnien.vn/gioi-tre/bat-chuoc-dan-showbiz-226142.html>